

اداره خانه

باب عالی جاده سنده دائرة مخصوصه

آبونه سرائطی

ممالك عثمانیه ده سنه لکی (۶۵)، التي
آیلغی (۳۵) غروشدرد. ممالك اجنبیه ده
سنه لکی (۱۷)، التي آیلغی (۹) قرانقدر.
[ایضاحات: نسخه سی الی پاره، التي
آیلغی بر جلد، هر جلد ۲۶ نسخه در.]

اخطارات

§ آبونه بدلی پشیندر،
§ آدرس تبدیلنده قرق پاره لك
پول كوندرملی در .
§ مسلكه موافق آثار مع المصنویه
قبول اولتور . درج ایدیلمه یین یازیلر
اعاده اولونماز .

الکشاف

۱۳۳۰ ۱۳۳۱ ۱۳۳۲

دینی ، علمی ، ادبی ، سیاسی هفته لق مجموعه اسلامیه . ر

اخطارات

رساله مردن آاندیغی کوسترملک شرطیه
بتون یازیلر هر هانکی بر غنیه طرفندن
اقتباس اولونه بیلیر .

§

مکتوبلرک، امضالرک واضح و اوقوناقلی
اولمسی و آبونه صره نومروسنی محتوی
بولونمسی ؟

§

ممالك اجنبیه ایچون آبونه اولانلرک
آدرس لرینک فرانسزجه سی ده یازلمسی ؟

§

پاره کوندرلدیکی زمان نهیه دائر اولدیغینک
واضحاً بیلدیرلمسی رجا اولتور .

مرافعات دینیه :

خطبه لر

۳

حضرت آدمك جنتره خروجه دأر خطبه

پكن نسخهدن مابعد

خطيب ديوركه :

« بو قصه ده اوزرينه انظار دقتكزي جلب و دعوت ايتك ايستديكمز اهم مسئله حضرت آدمك سقو طيدر. دها آچيق و وضوح ميرايه جنس بشرك سقو طي دره حضرت آدم صالح الحصال و سعيد الحال اولوب دنيا كنديسنه مستقبل اميدلر ايله بسم ايدير ايدى و خير و نعمت لرايله محاط بولنيور ايديسه ده مع التأسف ربته قارشو عصيان ايلدى، خطايه دوشدى جنتدن طرد اولندي كناه آكا طبيعت، زحمت و مشقت آكا عادت و موت آنك خاى ازلدى. »

آدمك جنتدن اخراجنده بالادهده اشارت اولندينى اوزره بيوك حكمتلر واردر. ذاتاً آدم يردن خلق اولمش و ينه يردنه خليفه اولمق اوزره يارادلمش اولمغه جنتدن چيقمسى ضرورى ايدى. بو، آنك ايچون بر منقبه عظمى و فضيلت كبرادر، قدرينى تنقيص دكل، اعلا ايلشدر. بوندن بشقه بنى آدمدن اطاعت ايدنلر ايله مخالفت ايله ينلرك سچلمسى و على الخصوص الله « بنى آدمك كنسايى ايچون كندينى فدا ايتك، چارميخه كرمك، ثولك، جهنمه كيتك كي » نقائص اسناد ايدنلرك آيرلمسى و بوضو رتله صفات جلاليه سنك ده تجلى ايلسى لازمه دن ايدى؛ جنت ايسه جلال مظاهرندن دكلدر. اكر آدم جنتدن چيقمسه ايدى ملك كي انساندهده جلال صفتى ظهوره كلزدى. حكمت الهيه انسانك ير يوزنده يارادلمسى و رحمت و غفرانك ظهورينه وسيله اولمق ايچون ده آندن مخالفتك صدورينى اقتضا ايدردى. آدم جنتده قالسه ايدى كندو سنده كمالك نصفى اولان تجليات قهرية فوت اولوردى.

آدمك خلقتى هر درلو عناصرك تركيبيله حصوله كله مشمى ايدى؛ ايسته انبيا و اصداقا ايله جنتدن اصلا نصيبه دار اولميا نلرك كندى ذريتندن حصوله كلمسى ايچون خروجى لازم كليوردى.

اللهك حكمت ازليه مى نسل بشرك تكليف و امتحانه معروض اولمق و بونلره ثواب و عتاب ترتب ايتك اوزره ير يوزنده انتشارينى ايجاب ايدردى. ايسته آدمك برلقمه يمى هبوطنه سبب و اشبو هبوط آنك ايچون باعث شرف اولمشدر. جمال و جلال اسمارينك مظاهريله تحقق ايدوب بعده انواع فضائل و كالاتى حائز و ازهر جهت مكمل بر صورتده عودت ايتمى ايچون اخراج ايدلشدر.

خطيب نصرانى آيت كريمه ده كي « هبوط » تعبيرينى سقوط معناينه آليور و حضرت آدمك اخلاقجه سقوطنه و حتى موت مغنويسنه حكم ايدنيور. افادات سابقه من آنك بو افاده سنى تكذيبه كافيدر. آدمك عالم ارواحدن عالم اجساد، عالم لاهوتدن عالم ناسوته نزولنى قصد

ايدنيور ايسه بوبر سقوط اخلاقي دكلدر. بلكه بروحه مالك اولمغه برابر اولمسنك نتيجه سيدر. خطيب آدمك نه صورتله اولورسه اولسون شوعله كلديكندن طولايى تأسف ايدنيور. بن ايسه برمسلم صفتيله اللهمك قضا و قدرينه ايمان ايدنيورم و هر درلو اجرا آنه راضى اولوب اصلا اعتراض ايتنيورم. خطيب على الخصوص موتى كمال اهميته اتيان ايدنيور. اهل اسلام ايسه موتى الله رجوع عد و آنى ممنونيله استقبال ايدنلر. حتى موت طبعى يه بيله انتظار ايتكسزين بو حيات دنيا ده ايكن فساد و معصيت عالمندن ثولمكه و حقيقت عالمنده حيات تازه اكتساب ايتكه چاليشورلر.

« و آدمك دوچار اولدينى و اوللار، بلا و مصيبتلر بتون جنس بشره سرايت ايتدى. روى زمينده حيات دنيا نك باعث اولدينى انواع سفالت و پريشانيردن، نفس خناكاردن، دردى قلبدن، يورغون جسدن، آقان كوز ياشلردن، آغزى آچيق قبردن و عذاب دائمي دن قورتيلان هيچ برانسان يوقدر. اى ابن آدم سنك درد و محنتلرك نه قدر چوقدر! »

يچاره خطيب نصرانى نه قدر دردى ايمش، عادتا دنيا يه كلديكنه نادم اولمش. اكلاشيان او دنيا نك عادتا جنت كي اولمسنى ارزو ايدنيورمش. فراموش ايدنيوركه دنيا دار ابتلا و امتحاندر. انسان بو عالم قاننده هيچ بروقت مبارزه و مجادله دن خالى قالماز. ياشايه بيامسى هم قواى طبعيه يه، هم سائر انسانره، هم ده كندى نفسنه قارشو مجادله دائمه ده بولمسنه متوقفدر. حيات جدالدر. بو مبارزه ده هر كيم ثبات ايدرسه او حائز فوز و نجات اولور. انسانك اصل مجادله سى ايسه نفسيله دركه بوكا « جهاد اكبر » دينلور. بو جدالده خلوص نيته دوام ايدم بيلورسه نائل امن و امان اولور. فتوره دوشرسه دوچار خسران اولور. « قد افلح من تزكى و ذكر اسم ربه فصلى بل تؤثرن الحيوه الدنيا والآخرة خير و ابقي » (معصيتدن پاك و نزيه اولوب ربك اسمنى ذكر و صلاتنه دوام ايدن نائل فلاح اولور. اما سرحيات دنيا يي ترجيح ايدنيورسكز. آخرت ايسه هم خيرلو هم دوامليدر.) « قرآنده انسانك هبوط و سقوطنه يعنى خطايه درشمس، دائر واقفوكافى درجه ده ذكر و اشارتلا واردر. سورة تينده شويله بيورلشدر: « لقد خلقنا الانسان فى احسن تقويم ثم رددناه اسفل سافلين » (انسانى احسن تقويمه خلق ايتك صكره آنى اسفل سافلينه كترردك). حكيم سليمان دخی بوكا بكزر صورتده اداره لسان ايتمشدر: الله آدمى طوغرى خلق ايتدى لكن آنلر چوق ايجادلر آزادلر. »

خطيب نصرانى بوراده دخی بتون نوع بشرك سقوطه ايتديكنه قرآنده بر داييل بولمق ايچون ايشنه كان آيتى انيان ايله اکتفا ايدنيورده مابعدنكه « الا الذين امنوا و عملوا الصالحات فلهم اجر غير ممنون » (اما ايمان ايدنلر و عمل صالح ايشله ينلر ايچون آردى كسلمز اجر واردر) آيتى قاله آليور. احسن تقويمدن مقصد صورت و معنا تقويم و تعديل ايله بتون حيواناته فائق اولمسيدر. « و صوركم فاحسن صوركم » (الله سزى تصوير ايتدى و صورتكزى كوزل قيلدى) آيتى ده بوكا دلالت ايدر. الله انسانى حيات، علم، اراده، قدرت، سمع، بصر، كلام كي صفات الهيه ايله متصف قيلمشدر كه « خلق الله آدم على صورته » حديثده كي

روحانیت منقلب اولور ، بر سعید دخی هوا سنه تابع اولور سه امر بر عکس اولور .

بوراده کی سعادت و شقاوت دن مقصد حسنات و سیئات در . اما « السعید سعید فی بطن امه والشقی شقی فی بطن امه » (بر کیمسه مادرینک رحمده ایکن سعید ایسه سمیددر ، شقی ایسه شقیدر) حدیث شریفنک افاده ایلدی کی اوزره هر فرد ایچون من الازل مقدر اولان سعادت و شقاوت اسرار قدردن اولوب بحث کونور من . ارباب تصوفدن بعضلری بو حدیثده کی « ام » لفظی عناصرک مجموعی مناسنه حمل ایدیورلر ، یعنی « مادر طبیعتدر » دیمک ایستیورلر . شویله که انسانی ترکیب ایدن عناصردن صو و طوبراق کی بعضلری علم و ایمان و تواضع قلب یتشدیرلر ، احیا و انبات ایدرلر ؛ هوا و نار کی بعضلری ده بر عکس محرق و میت اولورلر . بونلردن هانکیسی غلبه ایدر سه انسان آنک تحت حکمنده قالور . ایشته الله جسم واحدده بویله اضدادی جمع ایلشدر . انسان دخی بو صورتله نسخة ام الکتاب و اللهک جمال و جلالت مرآت اولوب ذاتنده کونینی جمع ایلشدر . انکچون اکا « کون جامع » و « عالم اکبر » کی اسملر ویریلور .

نصارا آدمک معصیتی سببیه انسانلرک کافسنی شقی علم ایتدکلری کی فرق اسلامیه ایچنده ده « قدریه » نامله بر فرقه وارد که بالاده محرر « السعید . . . » حدیث شریفنک ظهیرینه باقهرق انسانلرک ازلده یاصالح و یا طالح اولدیغنه ذاهب اولیورلر و حق قدری تغییر ایدر . میه جکی جهته عبادتک بیه عدم لزومنه و انسانلرک عبادتسز و توبه سز جنه و معصیتسز جهنمه کیره جکنه حکم ایدر جک درجهیه واریبورلر . کرچه بونلر بر باقیه نصارادن اهنوردر ، چونکه آنر کی شقاوتی تميم ایتبورلر . لیکن بوفکرلرک ایکیسی ده ضلالدر . بزم ایچون سر قدر مجهولدر ، شان عبودیت لایق اولان الله عبادت ایتمکدر . الله جنتی صالحره ، ناری ده عاصیلره وعد ایتشدر : « من عمل صالحاً فلنفسه ومن اساء فعلها » (کیم که ایو بر ایش ایشلر سه کندی لهنه حرکت ایتمش اولور ، فنا ایشله یین ده متضرر اولور) . « الیوم نجزی کل نفس بما کسبت » (بو کون بز هر کسی قازاندینی شی ایله جزالندیررز) . « وان ایس للانسان الماسی وان سعیه سوف یری » (انسان ایچون ثمره سعیدن بشقه بر شی یوقدر ، سعینک مکافاتیه ایلروده کوریلور) .

خطیب دوام ایدیور :

« بو خصوصه اقوام مترقه ایله اقوام متدنیه آره سنده هیچ برفرق یوقدر . » اوت ! فطرتده جمله سی مساویدر . لیکن نه چاره که اقوام مترقیه ده فساد اخلاق دخی ترقی ایتمش ، متدنیه دیدیککز اقوام ایسه صفوت ابتدائیه لرینی محافظه ایتمش اولمغله بینلرنده اخلاقیه فرق عظیم حصوله کیشدر .

« زیرا جله انسانلر خطا لر وسفیللر حالنده دنیایه کلشدر . »

خیر ! جمله انسانلر خطا دن وسفالتدن خالی و فقط سعادت و شقاوتیه مستعد اوله رق دنیایه کلشدر .

صورت حقیقه بودر . « نفسی بیلن ربی بیلور » ماننده کی حدیث دخی بوکا دلالت ایدر . بو آیتلردن ده اکلاشیلور که افراد انسانیه دن بعضلری شهوات بهیمیه دریاسنه طالمش و لذات جسمانیه ظلمتنه انهماک ایتمش اولدقلرندن صورت باطنیه لرینی مسخ و تحویل ایتشلردر . لیکن ایمان صادق و عمل صالح اربابی حال اصل لرینی محافظه ایله نائل اجر و ثواب اولشلردر . ایش بویله ایکن خطیب نصرانی انسانلری باجمعهم اسفل سافلینه یوللایور آلر ایچون بر چاره نجات بر اقیور . « دکزه دوشن بیلانه صاریلور » دیرلر . ایشته انسانلری اوورطیه دوشوردکن صکره کندی قوه خیالیه لرنده وجود ویردکلری بر « انسان - الله » التجایه مجبور قیلیمک ایستیور .

خطیب نصرانی دیور که :

« اذکک اولسون قادین اولسون انسان دنیایه کلور کلز نفسی فساد میال و مزاج و مشرب طبیعیه هر نوع کنهای ارتکاب و هر کونا حس حرمتی یا مال ایتکه مستعد بولور . و بوسیثاک آثار و علاقی طفولیتده آنک اوزرنده کورنمک باشلایوب اوسنجه بیودکجه بو آثار و علاقم دخی کندیسيله برابر بیور و شکل طبیعیه سی آلور . حضرت داود باتجربه اوکرشمش اولدینی بو حقیقی بیان ایتک اوزره شویله بیورمشدر : ایشته شرایله طوغدم و والدهم بکا کنه ایچنده حامله اولدی . »

بزده دیرز که : « یا ابلیس ما منعک ان تسجد لما خلقت بیدی » (ای ابلیس ایکی یدم ایله خلق ایتدیکم آدمه سجده دن سنی منع ایدن نه در ؟) آیت کریمه سنده بیان بیورلدینی اوزره الله انسانی ایکی یدی ، یعنی ایکی صفقی ایله یار اتمشدر که قهر و لطف صفقیدر . انسان بویله جه ایکی جهتی ، کثافت و لطافت جهتلرینی احراز ایتدیکندن « جامع » اسمنه مظهر دوشمشدر . سائرلری ایسه اللهک بر یدی ، یعنی بر صفقیله خلق اولمشدر : یا ملائکه کی لطافت صفقیله یارادیلوب « سبوح و قدوس » اسملرینه مظهر اولمش ، یا خود ابلیس کی قهر صفقیله یارادیله رق « جبار » اسمنه مظهر دوشمشدر .

ایمندی « کل مولود یولد علی دین الفطرة ثم ابواه یهودونه وینصرانه و یمجسانه » حدیث شریفنده بیان بیورلدینی اوزره هر فرد سعادت و شقاوتدن خالی و فقط بونلره مستعد اوله رق دنیایه کلور ، آلدینی تربیه ایله کندنده ایکی جهتن بری نشو و نما بولمغه باشلار . حسناتی غالب اولور سه سعید ، سیئاتی غالب اولور سه شقی اولور ، ایکی جهتی مساری اولدینی تقدیرده « من جاء بالحسنة فله عشر امثالها » (بر خیر ایشله یین ایچون اون مثلی اجر وارد) آیت کریمه سی موجبجه آنک ایچون خیر امید اولنور . اما بر کیمسه ایچون « سعید محضدر » ویا « شقی محضدر » دینله من .

« السعید قدیشقی و الشقی قدیسعد » (سعید بعضاً شقی اولور ؛ شقی بعضاً سعید اولور) حدیث شریفنده بیان بیورلدینی اوزره سمات و شقاوت تربیه ایله یکدیگره تحویل و انقلاب ایدرلر . بر شقی توبه و رجوع ایدر و عمل صالح ایشلر سه شقاوتی سعادتیه ، نفسانیتی

« یعنی کناهك جرثومه سی (مقروبلری) قانلری ، تنلری كمككله قارشیق اولوب افكار و حسیاتلرینه ساریدرو و حده ، نفسده و جمیع نوای عقلیه ده موجوددر . »
 ثوابك جرثومه سی ده بویه در .

« بویكفیت كلام الله ایله ناب اولدو-ن بشقه تجارب و اخبارات دخی بوکا دلاات ایدرلر . بوتحت حسه دوشوب هرکس آنی غایت بسبب و واضح صورتده کورد . »

بزم افاده ایتدیكمز کیفیتده اویه در .

« بوراده شوساده و بسبب سؤالی صورارز : انسان بوقاسد طبیعتی زده دن میراث آلمشدر . »

بزده شوبسبب سؤالی صورارز : انسان بوصالح طبیعتی زده دن میراث آلمشدر ؟ سز کندو سؤالکوزك جوابنده :

« الله انسانی بویه خلق ایتددر دپه میز »

دیورسکوز و دلیل اوله رق شونی علاوه ایدیورسکوز :

« زیرا الله قدوس و صالح اولدیفندن حاشا که انسانی خدا کار خلق ایتش اولسون . »

بزایسه اللهك انسانی جامع الصفتین ، خطا و صلاحه مستعد اوله رق یاراتمش اولدیغنی سویلیور و دعوا مزی بالاده کورلدیکی اوزره عقلاً و نقلاً اثبات ایدیوروز .

بزی « اللهك سورة اعرافده کی قولنی تذکره » دعوت ایدیوروز-سکوز . بز بو دعوتی مع الممنونیه قبول ایدرز : « واذافعوا فاحشة » (نه وقت انسانلر شرك و سائره کی فنا برایش ایشلرلر ایسه) « قالوا وجدنا علیها آباءنا و الله امرنا بها » (بابالریمزدن بویه بولدق الله ده بز بویه امر ایلدی دیرلر) « قل ان الله لایأمر بالفحشاء اتقولون علی الله ما لاتعلمون » (آنلره دی که : الله فنا شیلره امر ایتمز . سز حقیقتنی بیلمدیککز شیلری می الله اسناد ایدرسکوز) .

جام خطیب افندی ! سز ایه کزه می دلیل کتوریورسکوز ، علیه کزه می ؟ بزده سزه بویه سویلیورزیا ! سز الله اولاد صاحبی اولق ، انسان قیافتنده تجسد ایتک ، چارمیخه کرلک ، ثولک ، جهنمه کیرمک کی شان الوهیه نالایق سوزلر سویلیور و بعده « بابالریمزدن بویه بولدق الله ده بز بویه امر ایلدی » دیورسکوز . بیاملیسکوز که : الله بویه فنا شیلره امر ایتمز ، حقیقتنی بیلمدیککز و حتی عقلکوزك ایرمدیکنی اعتراف ایلدی ککز شیلری می الله اسناد ایدیورسکوز ؟

کوردیکز می قاش یاپه جم دیرکن کوز چیقاردیکز دلیلکز علیه کزه چیقادی . حالبو که سز انسانی فنا خلقتده یارا-ان ، الله اولمادیغنی اثبات ایده جک ایدیکز . بز مسلمین ایسه « خلقکم و ما تعلمون » (سزی ده ، ایشلدی ککز ایشلری ده خلق ایدن اللهدر) آیت کریمه سی موجب نهجه خیر و شرك فاعلی الله اولدیغنه اعتقاد ایدرز . زیرا خلق و تکیون آکا مخصوصدر . شوقدر که بریمزدن خیرلو برایش صادر اولورسه حسب التوحید انی الله اسناد ایدرز و بر کناه صادر اولورسه حسب العبودیه کندیمزه عطف ایلرز . عارفیندن بری مناجاتنده « یارب ! بنده کی عصیان سن تقدیر ایتدک ، سن اراده ایتدک ، سن خلق ایتدک » دیر و هاتقن « ای قوم بو سوزك توحید ایجابیدر عبودیتك ایجابی

زده قالدی ؟ » صداسنی ایشیدیر . انک اوزرینه عارف سوزندن رجوع ایدرک « یارب ! بن خطا ایتدم ، بن کناه ایتدم ، نفسمه بن ظلم ایتدم » دیر ، هاتقندن ده « بن عفو ایتدم ، بن مغفرت ایتدم ، بن رحمت ایتدم » جوابنی آلیر .

و الحاصل افعال عبادك جمه سی للهك خلقیه حاصل اولور . لکن بو افعالک حسن اولانلرندن الله راضی اولور ، قیبحلرندن راضی اولماز : « والله لایحب الفساد » « ولا رضى بعباده الکفر » بز بو بحثی « روضات الجنات » نام اثریمزده مدالاً ایضاح ایتدک .

خطیب سوزنده دوام ایدیور :

« اعمدی تسلیمه مجبورز که الله انسانی صالح خلق ایتش ایسه ده ، انسان کندی رضا و اختیاریه کناهه دوشمشدر . »

بزده تسلیمه مجبورز که الله انسانی فساد و صلاحه مستعد اوله رق یاراتمشدر . اگر یالکوز صالح یاراتسه ایدی ملکر کی صلاحدن بشقه بر شی الذن کمز و کناهه دوشمزدی . انسان استعداد فطریسنی ایستر صلاحه ، ایستر فساد صرف ایدر . آندن طولانی ده ثواب و عقابه استحقاق حاصل ایلر .

« بو ایسه قرآن شریفک - ولقد خلقنا الانسان و احسن تقویم - کلامنه کذک کتاب مقدسک - الله انسانی طوغری خلق ایتدی - قولنه توافق ایدر » بز بو آیت شریفه ک خلاصه معناسنی بالاده اتیان ایتدک . « و بناء علیه تسلیم ایتلی بز که او ، بوقاسد طبیعتی تناسل طبیعی واسطه-سیله انسان اولدن توارث ایتشدر . »

یالکوز او فاسد طبیعتی دکل ، صالح طبیعتی ده آندن توارث ایتشدر . خطیب نصرانی اللهك آدمی فطرت حسنه اوزرینه یاراتمش ایکن کندیسق فطرتی سیئه یه تحویل ایتدیکنه و بو فطرت سیئه یی ذریتنه ده توریث ایلدیکنه قناعت حاصل ایتدکن و بو قناعتنه بزیه ده تشریکه چالشدقندن صکره انسانک بو فطرت سیئه سی فطرت حسنه یه تحویل ایچون اللهك کندینی فدا ایلدیکنه فکرلری حاضرملق مقصدیه دیورکه :

« لکن الله حد اولسون که او انسان اولی کندی حالنه ترك ایتشمش و آنک خلاطی دالغله اوزرینه آتمشمش آنجیق انک خلاص بولسیچون بر طریق حضرا لمش و رسوللرک وحی ایله ناسه کوندولملرندن غرض جوهری و غایه عظمی ایشه بو طریق بیلدیرمکدر . کتاب مقدس بو خلاص طریقنی بزیه کافی و وافی صورتده شرح و ایضاح ایدیور . تورایده بو شرح و ایضاح نبوت یاخود بشائر ، عهد جدیدده ایسه انجیل یعنی نوع بشر ایچون مفرح و مسرتبخش خبرلر ، مؤدملر تسییه اولنیور . »

بزده اللهه حمد ایدرز که انسانلره فطرتلر زنده کی فسادی ازاله و صلاحی اظهار ایلرینه رهبر اولق ایچون بر طاقم پیغمبرلر بعث و اسرا بیورمش و بونلر حسنات جهتنه میل ایدنلری تبشیر و سیئات جهتنه میل ایدنلری انذار ایتشدر . « و ما کنامعذین حتی نبعث رسولا » آیت کریمه سی بویه تبشیر و انذار ایدیجی انبیا کلدکجه کیسمه یه عذاب ایلیه جکنی ده وعد ایتشدر . سورة بقره ده بیوریلور که : « کان الناس امة واحدة فبعث الله انبیین مبشیرین و منذرین لیحکم بین الناس فیما اختلفوا فییه » (ناس برامت ایدی ، بعده پیغمبرینه اختلاف دوشدی ، الله تبشیر و انذار

درکه ، ماضینک حوله عرفان و ترقیاتی مستقبله انتقال ایدر .
اسلاملر ساحه فنه اتدقلری تاریخدن اعتباراً مؤسسات نافعه
و آبدات علمیہ تأسیس وانشاسنه حصر همت ایتشلردر . اک پارلاق
واک معظملری اک اول بغدادده اعلا ایدلش اولان بوکی . مؤسسات ،
اسلامیتک انتشار ایتدیکی بلادک کافسندده ، تدریجاً ، بررتماله ، برر
نمونه مالک اولمشلردر .

بغداد ، سمرقند ، قاهره و قرطبه کی بویوک شهرلرده اعتلا
نما اولان مؤسسات علمیہ نک مقدارلری برقاچ عدده بیله انحصار
ایتمه مش اولدینی کوریلور . علوم و فنونک آغوش اسلامیانده صورت
انکشافی تدقیقه مدار اولمق اوزره اشاغیکی ستونلری مدنیت
اسلامیه نک اعلا ایتش اولدینی مؤسسات علمیہ و آبدات فنیہ تخصیص
ایدیورز :

اسلامیه علم هیئت و رصده خانه لر

آثار یونانیه ، هندیه ، کلدانیه و فرسیه عربجه نقل و ترجمه
ایدلکدن سوکره اسلاملر علم هیئتک ترقیسی خصوصنده شایان تقدیر
موققیات کوسترمشلردر .

اساساً اوقات شرعیه نک تعیین مسئله سی ده ، اسلاملری شمس و قمرک
حرکانه دائر تدقیقات اجراسنه سوق ایدیوردی .

علم هیئت ، عالم اسلامه (محمد فزاری) طرفندن ترجمه ایدیلن
(سند هند) کتابیله داخل اولمشدر . اسلاملر آرمسندده فضای
هیئتک انکشافی ایچون بو اوافق شعله کفایت ایتش ، آز زمان طرفنده
فلکیاته دائر حقیقه حیرتبخشا آثار و مؤلفات میدان کتیرلمشدر .
فی الحقیقه خلفای عباسیه دن (المأمون) دورنده — اولجه بحث
ایتش اولدیغمز (بیت الحکمه) ارکانندن — محمد بن موسی الخوارزمی
طرفندن غایت مکمل بزریج تألیف و ترتیب ایدلمشدی .

خوارزمی بو اثرنده کواکبک حرکاتی مبین جداول مکمله درج
ایتشدر . خوارزمی نک کتابی ، اودورده فوق العاده بررغبت قازانمش
و اندلس اعظم علماسندن مشهور (مسلم بن احمد المرحطی) نک
ظهورینه قدر شهرت و قیمتی محافظه ایدمیشدر .

ینه مأمون دورنده (سنجار) صحرا سنده ارضک نصف النهار
دائرة سنی اولچمش اولان موسی برادرلر ایله ابومعشر بلخی .
احمد بن کثیر فرغانی ، سهل بن بشر بن هانی کی اعظمده ، عالم
اسلامده ، علم هیئتک ترقیسی ایچون شایان تحیل خدمات مهمده
بولمشلردر .

دردنجی و بشنجی عصر هجریلرده مشاهیر حکمای اسلامیه دن
(ابوالریحان بیرونی) ، (ابوالوفاء بوزجانی) ابوحنیفه الدینوری ،
بنی الاعلم ، البتانی کی اعظمده تاریخ هیئتده ابدی بررنام برافقه

ایدیجی پیغمبرلر کوندردی و بین الناس اختلاف ایتدکلی خصوصاتده
حکم ایتک ایچون آنلره کتاب ایزال ایلدی . سورة انعامده دخی
شویله بیوریلور : « و ما رسل المرسلین الامبشرین و منذرین فمن آمن
و اصبح فلا خوف علیهم ولا یحزنون » (بزپیغمبرلری آنجیق صلحایی
تبشیر و مفسدلری انذار ایدیجی اولمق اوزره کوندردک هر کیم ایمان
ایدر و عمل صالح ایشلرسه آنلر ایچون خوف و حزن یوقدر) .
عجبا بزم خطیب نصرانی بو آیت موحییه عمل ایدرک بر جوق دفعه لر
تکرار ایدوب طور دینی خوف و حزنندن قورتلسه اولماز می ؟

محمود داسعد

دوام ایدمک

فلسفه

اسلامده فن و فلسفه

مؤسسات علمیہ در رصده خانه لر

اسلاملرک ترقیات علمیہ و تکاملات مدنییه اولان خدمتلری تقدیر
ایدمیشلرک ایچون سلسله مقالاتمده نام فضائل اتساملری حرمتله
ذکر ایتدیگمز اکابرک تراجم احوال و آثار مؤلفه لرینک تدقیق
کافی دکلدر . بو آثار و ترقیاتک نتایج ضروریه سندن اولان مؤسسات
و آبدات فنیه حقیقه ده بر فکر ایدینک ایجاب ایدر .

اسلاملرک تأسیس ایتش اولدقلری مدارس ، مکاتب ، کتبخانه ،
خسته خانه . . کی آثار علمییه دائر عصر حاضر افاضل علماسندن
هندلی (شبلی نعمان) افسدی حضرتلری نک اردو لسانی اوزرینه
تألیف ایتش اولدینی رسائل شبلی ، اسلاملرک بو خصوصده کی ترقیات
حیرت بخشاسنی پک رنگین برطرزده تصویر ایتکده در .

انسان شرق و غرب خزائن عرفانی تدقیق ایتدکجه ؛ هر آن
اسلاملرک یکی یرموققیاتنه ، یکی براختراعنه کسب اطلاع ایدمک
حیرتدن حیرته دوشیور ، مدنیت اسلامیه نک پیشگاه عزت و جلالتمده
زانو بزمین تحیل اولمقندن کندینی آله میور .

اسلامده فن و فلسفه عنوانی آلتتمده یوروتدیگمز ستونلری
بالکیز ارباب فنک تراجم احوال و آثار مدونه سنه حصر ایدمک
اولورسه ق ، مدنیت و معارف اسلامیه حقیقه اودرجه اساسی بر فکر
و یرمک ممکن اوله میه جنی شبهه سزدر .

آنجیق مؤسسات علمییه و مدنییه نک تدقیق بزه بو خصوصده اک
اساسی معلومات و قناعتی و یره بیله جکدر .

انسانلر ؛ نه قدر فاضل اولورلرسه اولسونلر ، اساساً قنایاب اولمقله
متصفدرلر . اولنرک آثار علمییه و مؤسسات نافعه لریدرکه ناملری
ابدیاً ابقایه خادم اولورلر . ینه بوکی آثار و مؤسسات واسطه سیله